

ВПЛИВ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ

Фінансова безпека держави пов'язана з економічними проблемами України на сучасному етапі розвитку: зростанням зовнішнього та внутрішнього боргу країни, підвищенням рівня інфляції та рівня монетизації, збільшенням обсягів зобов'язань суб'єктів господарювання тощо. Нині фінансові можливості держави, які залежать від обсягу фінансових ресурсів, залишаються досить обмеженими.

Основна мета сучасної боргової політики України – поступове зменшення боргового навантаження бюджету й економіки країни. Великий обсяг боргу держави, зокрема перед зовнішніми кредиторами, створює загрозу фінансовій безпеці держави. Фінансова безпека характеризується таким станом фінансової грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної і податкової систем, який здатний забезпечити ефективне функціонування національної економіки та економічне зростання держави шляхом збалансованості, стійкості і протидії до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів на її розвиток [1].

Однією із основних складових фінансової безпеки є боргова безпека. Значна роль державного боргу в економіці держави обумовлюється його багатостороннім впливом на всі сфери життя, необхідністю розрахунку його граничного рівня для країни з урахуванням забезпечення стійкого економічного зростання, узгодження фіскальної та монетарної політики тощо. В Україні за роки її незалежності формування боргу відбувалося значною мірою під впливом потреб оперативного фінансування поточних бюджетних видатків, що зумовило його структуру та обсяги.

З метою забезпечення фінансової безпеки важливо здійснювати постійний моніторинг її індикаторів: рівень перерозподілу ВВП через Зведений бюджет України; рівень монетизації ВВП; дефіцит Державного бюджету; відсоткова ставка за банківській кредит; ставка рефінансування НБУ; відношення суми валових міжнародних резервів НБУ до загальної суми річного імпорту; валютний курс; частка довгострокових банківських кредитів у загальному обсязі наданих кредитів; частка податків в обсязі ВВП; відношення суми власних оборотних коштів підприємств до суми залучених оборотних коштів.

Управління державним боргом та його обслуговування є одним з пріоритетних завдань фінансової політики держави, важливою умовою стабільності її фінансової системи та безпеки. Ефективне управління боргом на всіх його етапах дозволить уникнути кризових боргових ситуацій та перевантаження видаткової частини державного бюджету в розрізі витрат на обслуговування державного боргу, сприятиме забезпеченню стабілізації соціально-економічної ситуації та розвитку

економіки України.

Відповідно до міжнародних стандартів і загальноприйнятих наукою показників оптимальний розмір боргів держави не повинен перевищувати 60 відсотків від річного обсягу валового внутрішнього продукту. При перевищенні цього рівня держава може втратити фінансову незалежність і стати державою-банкрутом. Борги держави економічно виправдані лише в тому разі, якщо здійснювані за їх рахунок видатки сприяють збільшенню майбутніх доходів або приводять до скорочення майбутніх бюджетних видатків, тобто мають позитивний рівень прибутковості, що дає змогу державі в подальшому погасити основну суму боргу й сплатити відсотки за ним. До таких видатків належать інвестиції, і тому приріст державної заборгованості не повинен перевищувати суми державних інвестицій. Останніми роками щорічний приріст державних боргів в Україні значно перевищував обсяги бюджетних інвестицій. Експерти МВФ обґрунтували, що пороговою сумою зовнішнього боргу для держав з низьким і середнім рівнем доходів є 49,7 % ВВП [2].

До основних причин швидкого зростання державного боргу України можна віднести: необхідність збільшення валютних резервів для забезпечення стабільності національної грошової одиниці; значні обсяги бюджетного дефіциту; залежність від імпорту енергоносіїв; потреби технічного переозброєння більшості галузей національної економіки.

Таким чином, забезпечення стабільного розвитку держави має базуватися на системі заходів спрямованих на своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію, та ліквідацію загроз фінансовій безпеці держави, а саме [3]: запровадження жорсткого режиму економії щодо витрачання бюджетних коштів, передусім на управління, оборону, фінансування збиткових і низькорентабельних виробництв, різні види дотацій; визначення доцільності фінансування деяких соціальних витрат; зменшення обсягів фінансових запозичень для покриття дефіциту державного бюджету; вдосконалення інструментів залучення до інвестиційної сфери особистих накопичень населення; оптимізація рівня податкових вилучень до бюджету.

Список використаних джерел:

1. Артус М. М. Бюджетна система України : навчальний посібник / М. М. Артус. – Видавництво Європейського університету, 2005. – С. 188–192.
2. Статистичні матеріали по стану державного боргу України. [Електроний ресурс] – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>
3. Сухоруков А. І. Фінансова безпека держави : навчальний посібник / Сухоруков А. І., Ладюк О. Д. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 192 с.